

ШУСТ Олена Анатоліївна,
доктор економічних наук, професор,
ректор Білоцерківського національного
аграрного університету
(*м. Біла Церква, Україна*)

МОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Сучасний етап розвитку аграрної освіти в Україні характеризується зростанням вимог до якості підготовки фахівців, здатних працювати в умовах високотехнологічного виробництва, екологічних викликів та інтеграції у світовий ринок агропродукції. Успішна діяльність агронома, лікаря ветеринарної медицини, агроінженера чи менеджера агробізнесу передбачає не лише володіння фаховими знаннями, а й уміння чітко, точно та професійно комунікувати з колегами, фермерами, постачальниками, представниками влади, науковими установами й міжнародними партнерами.

Професійна мовна компетентність у цьому контексті виступає інструментом управління знаннями: вона забезпечує точність передавання технологічної інформації на кшталт інструкцій з використання агрохімікатів, ветеринарних препаратів, норм годівлі, достовірність звітів польових дослідів, ефективність наукової комунікації та просування інноваційних агротехнологій.

Для випускників аграрних університетів така компетентність має критичне значення з кількох причин. Передусім це важливо для практичної ефективності професійної діяльності, адже чітка технічна мова мінімізує ризики помилок, забезпечує безпеку праці (інструкції, санітарні вимоги), правильне застосування технологій (рецептури, норми внесення), точність агрономічних рекомендацій.

Роботодавці цінують фахівців, які вміють складати технічні звіти, готувати грантові заявки, презентувати результати досліджень, працювати з міжнародною документацією та англійськими джерелами, відтак володіння професійною лексику, розуміння міжкультурних аспектів комунікації сприяють подальшому успішному працевлаштуванню випускника, його науково-професійній мобільності, участі в міжнародних проєктах і публікаціях.

У сучасних умовах господарювання посилюється роль аграрного фахівця як «агроадвоката» у суспільстві: просвітницька робота з фермерами, формування політики на місцевому рівні, популяризація інновацій – усе це потребує переконливої й зрозумілої комунікації.

Крім того, глобальні процеси, зокрема євроінтеграція, цифрова трансформація агросектору, розвиток «зелених» технологій і концепції сталого розвитку, підсилюють потребу в аграрних фахівцях, які вільно володіють фаховою українською та англійською (іноді й іншими мовами ЄС) термінологією та здатні представляти результати своєї діяльності на міжнародному рівні.

Зазначене вище демонструє, що формування професійної мовної компетентності студентів аграрних університетів є ключовою умовою підготовки конкурентоспроможного, мобільного й відповідального фахівця аграрного профілю. Вона забезпечує ефективне передавання технологічних знань, сприяє розвитку інновацій, сталому управлінню ресурсами та підвищує якість аграрної освіти.

Однак у процесі розв'язання загальних завдань професійної підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти, спрямованих на формування професійно-термінологічної компетентності, виникають певні труднощі. Як зазначає Вікторова Л. В., вони зумовлені недооцінюванням студентами й викладачами важливості вдосконалення термінологічної підготовки в умовах стрімкої технологічної модернізації аграрного виробництва, а також недостатнім розвитком мовленнєво-комунікативних умінь випускників, необхідних для ефективної інформаційно-професійної діяльності [2].

Освітня практика засвідчує, що під час реалізації освітніх програм аграрного спрямування часто бракує системного підходу до формування фахової мовної компетентності. Спостерігається слабка інтеграція термінологічної підготовки зі спеціальними дисциплінами, а також обмежене використання інноваційних методів формування термінологічних знань і навичок.

Недостатній рівень володіння професійною термінологією призводить до того, що студенти не завжди здатні адекватно сприймати, критично оцінювати й глибоко засвоювати науково-навчальний матеріал під час роботи зі спеціальною літературою. Значна частина студентів не володіє методами

опрацювання наукових текстів, обмежуючись механічним запам'ятовуванням прочитаного чи почутого. Як наслідок, у майбутніх фахівців формуються фрагментарні, несистематизовані й поверхові знання, які не сприяють цілісному розумінню предмета наукового пізнання [1].

Отже, виникає необхідність удосконалення різних аспектів навчальної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі. Це вдосконалення має бути спрямоване не лише на розв'язання окремих завдань формування професійної компетентності, а й на подолання суперечностей між високими вимогами до рівня підготовки спеціалістів агропромислового комплексу та недостатнім володінням випускниками аграрних закладів освіти термінологічними знаннями й умінями, що є важливим інструментом пізнання та професійного спілкування.

Подолання зазначених проблем вбачаємо передусім у системному підході до формування професійної мовної компетентності у студентів-аграріїв, який включає лінгвістичні, прагматичні, комунікативно-етичні й соціокультурні складові. Вони забезпечують: (1) точність і однозначність фахової термінології, наприклад, під час опису технологічних процесів вирощування зернових, утримання тварин або експлуатації сільськогосподарської техніки; (2) вміння вести наукову дискусію, готувати статті та звіти (з досліджень урожайності, якості кормів, перебігу процесів у біогазових установках, аналізу ґрунтів тощо); (3) компетентність у діловій комунікації (включно з укладанням договорів оренди

землі, складанням комерційних пропозицій, підготовкою грантових заявок на агроінноваційні проекти); (4) розуміння міжкультурних аспектів комунікації, що особливо важливо для участі у міжнародних програмах, спільних польових експериментах, стажуваннях та конференціях.

Важливим є активне впровадження інноваційних технологій, які підвищують мотивацію студентів і забезпечують практичну спрямованість навчання. Це, зокрема, проблемно-орієнтоване навчання – використання реальних аграрних кейсів: моделювання ситуацій з управління фермою, розроблення проєктів біогазових установок, аналіз агроекологічних ризиків.

Ще один підхід – інтерактивні симуляції виробничих ситуацій (віртуальні лабораторії, онлайн-конференції, рольові ігри) дають змогу студентам застосовувати мовні знання у змодельованому професійному середовищі.

Нові можливості для підготовки мовно компетентних фахівців створює цифрова трансформація вищої аграрної освіти, яка істотно змінює підходи до організації навчального процесу. Цифрові технології стають не лише інструментом підтримки навчання, а й засобом розвитку професійної мобільності та інтеграції майбутніх фахівців аграрного профілю у глобальний інформаційний простір. Важливим є системне застосування цифрових освітніх платформ як-от *Moodle*, *Google Classroom*, *Quizlet*, *Kahoot*, *Duolingo for Business English*, які дають змогу ефективно організувати навчальний контент, здійснювати моніторинг успішності, проводити інтерактивні заняття та забезпечувати індивідуалізацію освітньої траєкторії студента. Такі технології сприяють не лише формуванню термінологічної бази та тренуванню навичок письмового й усного мовлення, а й розвитку компетентностей цифрової грамотності, критичного мислення, міждисциплінарної комунікації та самоорганізації.

Отже, формування професійної мовної компетентності у студентів аграрних університетів – це інвестиція в їх професійну конкурентоспроможність, безпеку та здатність працювати в науково-технічному та міжнародному середовищі. Мовна підготовка виступає не допоміжним, а системоутворювальним елементом професійної компетентності майбутнього фахівця аграрної галузі.

Список використаних джерел

1. Базилівська К. В. Особливості формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії в освітній практиці // Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи, 2025. С. 74–79. DOI <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-9-13>.
2. Вікторова Л. В. Формування професійно-термінологічної компетентності студентів вищих аграрних навчальних закладів у фаховій підготовці. Автореф. дис. канд. пед. наук. Чернігівський держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка, Чернігів, 2009.